

БОНКИ МИЛЛИИ ТОҶИКИСТОН

ШАРҲИ НИЗОМИ СУҒУРТАИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН ДАР СОЛИ 2020

Ба ҳолати 31 декабри соли 2020 дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон 18 адад иштирокчии касбии бозори суғурта фаъолият менамоянд, ки сохтори он аз 2 ташкилотҳои суғуртавии давлатӣ (дар шакли КВД), 15 ташкилотҳои суғуртавии ғайридавлатӣ ва 1 маркази дастгирии суғуртаи мутақобила иборат мебошад. Шумораи онҳо нисбат ба соли 2019 бинобар сабаби барҳамхӯрии ҶДММ “ТС Лидер иншуранс” 1 адад кам гардидааст. Шумораи умумии филиалҳои ташкилотҳои суғуртавиӣ бошад, дар соли ҳисоботӣ ба 77 адад баробар шуд.

Ҷадвали 1. Сохтори иштирокчиёни касбии бозори суғурта (бо адад)

	2019	2020	Тағйирот (+/-)
Ташкилотҳои суғуртавии давлатӣ	2	2	0
Ташкилотҳои суғуртавии ғайридавлатӣ	16	15	-1
Маркази дастгирии суғуртаи мутақобила	1	1	0
Ҷамағӣ:	19	18	-1
Филиалҳои ташкилотҳои суғуртавиӣ	77	77	0

Дороиҳои умумии ташкилотҳои суғуртавии кишвар дар соли 2020 412,4 млн. сомони ро ташкил намуд, ки дар муқоиса ба соли қаблӣ ба маблағи 40,5 млн. сомонӣ ё 8,9 фоиз кам мебошад. Дар маҷмӯъ саҳми низоми суғурта дар низоми молиявии кишвар ба **1,5 фоиз** баробар шуд ва ҳаҷми умумии дороиҳои он дар соли ҳисоботӣ **нисбат ба ММД бошад, 0,5 фоизро** ташкил дод. Коҳишҳои умумии дороиҳо дар давоми соли ҳисоботӣ бинобар сабаби кам гардидани дороиҳои ҶСП “Суғуртаи аввалини миллӣ”, КВД “Тоҷиксуғурта”, КВДС “Тоҷиксармоягузор” ва ҶДММ ТС “Муин” ба миён омадааст, ки

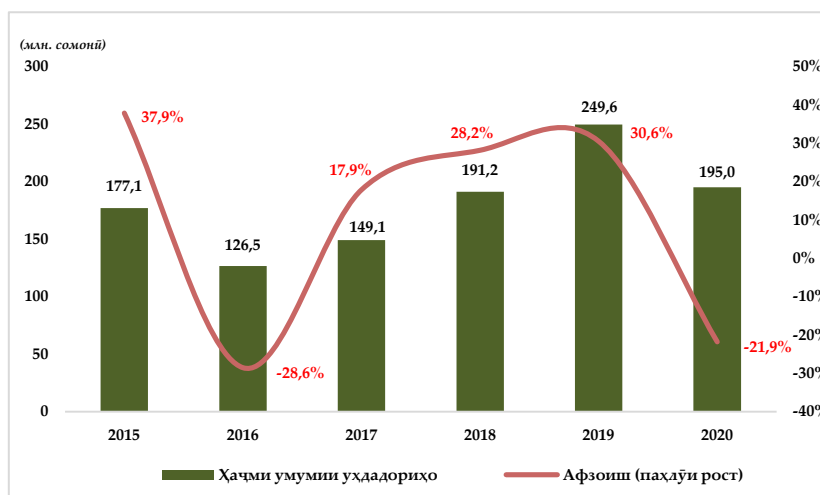
асосан аз ҳисоби тақсим шудани фоидаи бадастомадаи ташкилотҳои суғуртавӣ ба вуқӯъ пайваستاаст.

Диаграммаи 1. Тағйирёбии дороиҳои низоми суғурта дар солҳои 2015-2020

Дар соли ҳисоботӣ уҳдадориҳои тавозунии ташкилотҳои суғуртавӣ 195,0 млн. сомониро ташкил дод, ки нисбат ба соли 2019 ба маблағи 54,7 млн. сомонӣ ё 21,9 Ҷоиз кам мебошад.

Диаграммаи 2. Тағйирёбии уҳдадориҳои тавозунии низоми суғурта дар солҳои 2015-2020

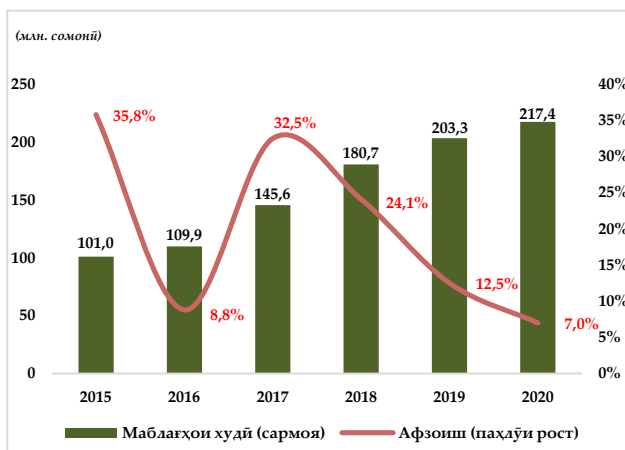

Маблағҳои худии (сармоия)¹ низоми суғуртаи кишвар дар соли 2020 ба 217,4 млн. сомонӣ баробар шуда, нисбат ба соли қаблӣ ба андозаи 6,7 Ҷоиз зиёд мебошад. Ин раванд дар самти устувории молиявӣ ва пардохтпазирии ташкилотҳои суғуртавӣ мусбӣ арзёбӣ мегардад. Бояд ёдовар шуд, ки қисми асосии маблағҳои худии (сармоия) иштирокчиёни касбии бозори суғуртаро сармоия

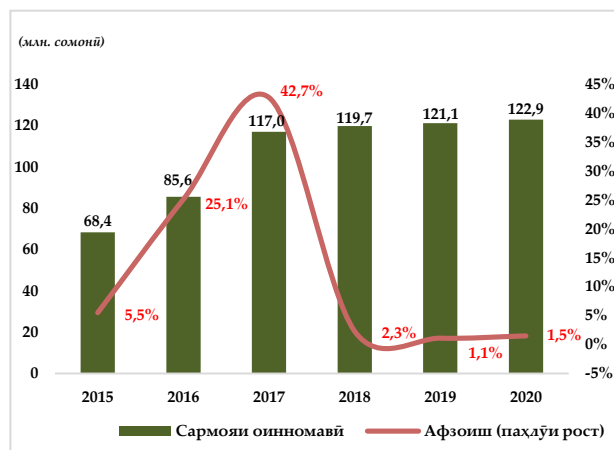
¹ Маблағҳои худии (сармоия) ташкилотҳои суғуртавӣ сармоия оинномавӣ, сармоия захиравӣ, сармоия иловагӣ, фонди ҳавасмандгардонӣ, инчунин фоидаи тақсимнашударо дар бар мегиранд.

оинномавии онҳо ташкил медиҳад, ки ин нишондиҳанда дар соли ҳисоботӣ ба 122,9 млн. сомонӣ баробар шуда, нисбат ба соли гузашта 1,5 Ҷоиз афзоиш ёфтааст.

Диаграммаи 3. Тағйирёбии маблағҳои худӣ (сармоя) низоми суғурта дар солҳои 2015-2020

Диаграммаи 4. Тағйирёбии сармояи оинномавии низоми суғурта дар солҳои 2015-2020

Мукофоти суғуртавӣ (ҳаққи суғуртавӣ), ки яке аз нишондиҳандаи инъикоскунандаи Ҷаъолнокии ташкилотҳои суғуртавӣ ва сарчашмаҳои асосии даромади онҳо ба ҳисоб меравад, новобаста аз таъсири манфии пандемияи коронавирӯс (Covid-19) ба иқтисодиёти миллӣ дар соли 2020 ба нишондиҳандаи мусбӣ Ҷамъбаст гардид. Ҳаҷми умумии воридоти он маблағи 235,8 млн. сомониро ташкил намуд, ки нисбат ба соли 2019 ба маблағи 1,5 млн. сомонӣ ё 0,7 Ҷоиз зиёд мебошад. Ҷуноне, ки аз таҳлилҳо бармеояд, афзоиши нишондиҳандаи мазкур дар давоми соли 2020 аз ҳисоби зиёд гардидани воридоти мукофоти суғуртавии (ҳаққи суғуртавии) ҶДММ “ТС Бима”, ҶСП ТС “Суғуртаи аввалини миллӣ”, ҶСДММ “Спитамен Суғурта”, ҶСП “ТС Кафил” ҶДММ ТС “Эсхата Суғурта”, КВДС “Тоҷиксармоягузор” ва ҶДММ ТС “Итминон” ба амал омадааст.

Диаграммаи 5. Тағйирёбии воридоти мукофоти суғуртавӣ дар солҳои 2015-2020

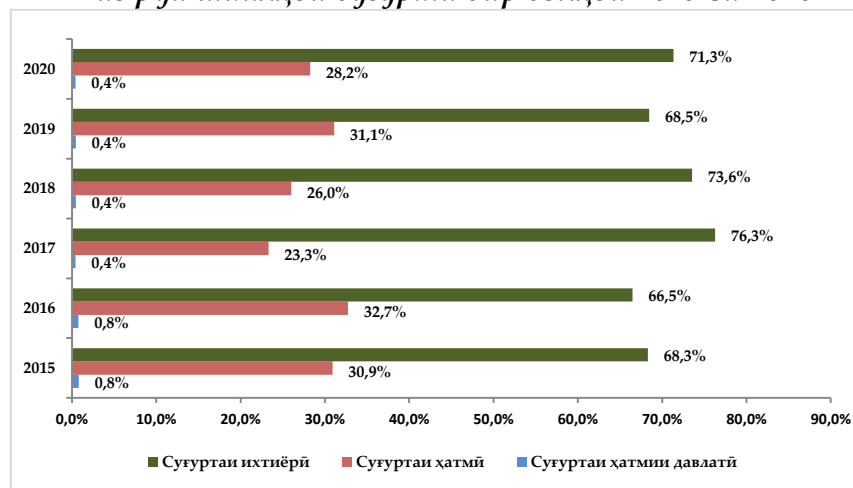
Дар соли 2020 воридоти мукофоти суғуртавӣ (ҳаққи суғуртавӣ)² аз рӯи шаклҳои суғуртаи ҳатмии давлатӣ ва суғуртаи ҳатмӣ мутаносибан 983,8 ҳазор сомонӣ ва 66,6 млн. сомони ро ташкил намуданд, ки нисбат ба соли гузашта мувофиқан 59,3 ҳазор сомонӣ (5,7 Ҷоиз) ва 6,2 млн. сомонӣ (8,6 Ҷоиз) кам гардидаанд. Лозим ба ёдоварист, ки ҳиссаи суғуртаи ҳатмии давлатӣ новобаста аз ҳамасола зиёд шудани шумораи хизматчиёни давлатӣ ва музди маоши онҳо раванди коҳишёбӣ дорад.

Воридоти мукофоти суғуртавӣ (ҳаққи суғуртавӣ) аз рӯи шакли суғуртаи ихтиёрӣ бошад, дар давоми соли 2020 ба 168,3 млн. сомонӣ баробар шуд, ки ҳиссаи он 71,3 Ҷоизи ҳаҷми умумии воридоти мукофоти суғуртави ро дар кишвар ташкил медиҳад. Ҳаҷми суғуртаи ихтиёрӣ дар муқоиса ба ҳамин давраи соли гузашта ба маблағи 7,9 млн. сомонӣ ё 5,0 Ҷоиз зиёд гардид.

Раванди мазкур аз он шаҳодат медиҳад, ки суғуртакунӣ аз рӯи шакли суғуртаи ихтиёрӣ дар кишвар то андозае рушд карда истодааст ва ташкилотҳои суғуртавӣ низ ҷиҳати тақвият бахшидани он тавассути пешниҳоди хизматрасониҳои муосири суғуртавӣ ба аҳолии кишвар тамоми имкониятҳои мавҷудаи худро истифода намуда истодаанд. Ҷуноне, ки аз таҳлилҳо бармеояд, аини ҳол ташкилотҳои суғуртавӣ ба суғурташавандагон аз рӯи 130 намуди шакли ихтиёрии суғурта хизматрасони ро ба роҳ мондаанд ва ин тамоюл рӯ ба афзоиш дорад.

² Ҳаҷми воридоти умумии мукофотҳои (ҳаққи) суғуртавӣ аз рӯи шаклҳо ба суғуртаи ҳатмии давлатӣ, ҳатмӣ ва ихтиёрӣ ҷудо мешаванд. Таҳлилҳои оморӣ исбот менамоянд, ки ҳиссаи бештари воридоти мукофоти суғуртавӣ ба суғуртаи ихтиёрӣ рост меоянд.

Диаграммаи 6. Тағйирёбии воридоти мукофоти суғуртавӣ аз рӯи шаклҳои суғурта дар солҳои 2019 ва 2020

Уҳдадориҳои ба азнавсуғуртакуни интиқолдодаи ташкилотҳои суғуртавӣ дар соли 2020 ба 35,4 млрд. сомони баробар шуд, ки нисбат ба соли 2019 дар ҳаҷми 50,9 млрд. сомони кам мебошад. Сабаби асосии кам шудани ин нишондиҳанда, пеш аз ҳама аз ҳисоби барҳамхӯрии ҶДММ ТС “Лидер иншуранс” ва коҳишёбии уҳдадориҳои ба азнавсуғуртакуни интиқолдодаи ҶДММ “ТС Меҳрубон” ва ҶДММ “ТС Боварӣ” ба вуқӯъ пайваस्ताаст.

Мукофоти суғуртавии (ҳаққи суғуртавии) ба азнавсуғуртакуни ирсолгардида бошад³, дар соли 2020 ба 55,6 млн. сомони баробар шуд, ки ин нишондиҳанда дар қиёс ба соли 2019 ба маблағи 7,1 млн. сомони ё 11,3 фоиз кам мебошад. Ин амалиёт ба он асос меёбад, ки дар соли ҳисоботи як ташкилоти суғуртавӣ фаъолияти худро қатъ карда, ташкилотҳои суғуртавии ҶДММ ТС “Боварӣ” умуман маблағ ирсол накардааст ва ҶДММ ТС “Меҳнат” ба азнавсуғуртакуни нисбатан камтар маблағ ирсол карда намудааст, ки ин раванд мусбӣ арзёбӣ мегардад.

Дар давоми соли 2020 раванди муътадили афзоишёбии пардохт ва ҷубронҳои суғуртавӣ мушоҳида гардид, ки дар маҷмӯъ онҳо ба 19,0 млн. сомони баробар шуда, нисбат ба соли 2019 ба маблағи 3,8 млн. сомони ё 24,6 фоиз зиёд мебошанд. Афзоиши мазкур аз он далолат медиҳад, ки аҳолии кишвар ҳангоми руҳ додани

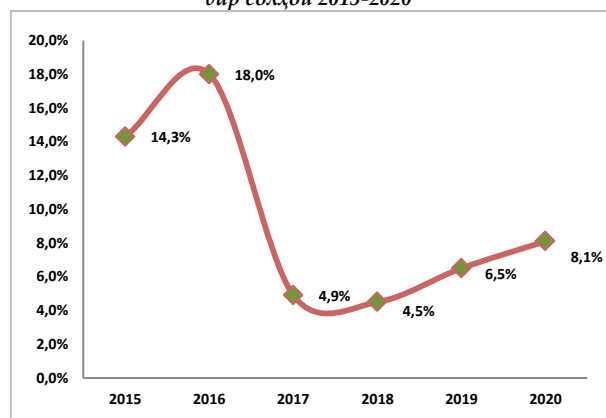
³ Амалиётҳои азнавсуғуртакуни ташкилотҳои суғуртавии кишвар, ки барои кам кардани уҳдадориҳо ва коҳиш додани хавфҳои эҳтимолии ҳодисаҳои суғуртавӣ равона шудаанд, бинобар сабаби мавҷуд набудани ташкилоти азнавсуғуртакуни дар бозори суғуртаи кишвар тавассути ташкилотҳои азнавсуғуртакуни хориҷӣ анҷом дода мешаванд.

ҳодисаҳои суғуртавии бавуқӯъпайваста барои рӯйпӯш намудани зарарҳои расонидашуда ба ташкилотҳои суғуртави бештар муроҷиат карда истодаанд ва аз ҷониби ташкилотҳои суғуртави низ баҳри беҳтар намудани ин нишондиҳанда чораҳои зарури андешида мешаванд.

Диаграммаи 7. Тағйирёбии пардохти (ҷуброни) суғуртави дар солҳои 2015-2020

Диаграммаи 8. Тағйирёбии таносуби пардохт (ҷуброни)суғуртави нисбат ба воридоти суғуртави дар солҳои 2015-2020

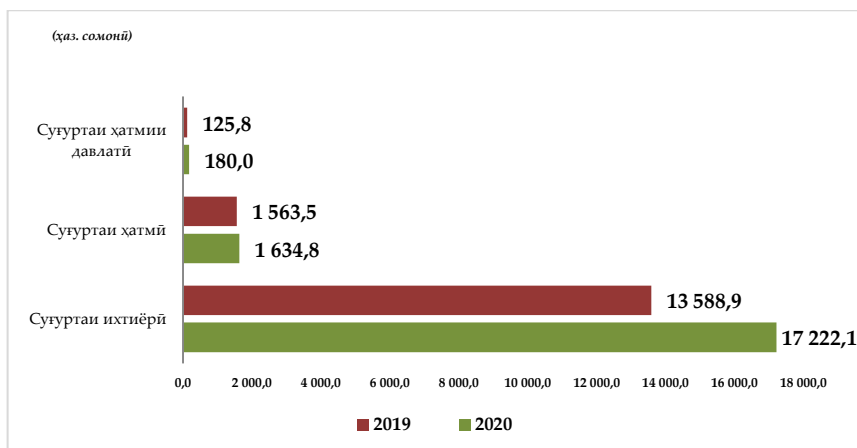
Таносуби пардохти суғуртави (ҷуброни суғуртави) нисбат ба воридоти мукофоти суғуртави (ҳаққи суғуртави) дар соли ҳисоботӣ ба 8,1 фоиз расид, ки дар муқоиса ба соли 2019 ба андозаи 1,6 фоиз зиёд мебошад. Зиёдшавии таносуби мазкур бо сабаби афзоиш ёфтани пардохтҳои суғуртави (ҷубронҳои суғуртави) аз рӯи ҳодисаҳои рухдодаи суғуртави аст, ки ин раванд тайи солҳои охир афзоиши муътадилро касб намудааст.

Ҳамчунин, дар давраи ҳисоботӣ амалишавии пардохтҳои суғуртави (ҷубронҳои суғуртави) аз рӯи шаклҳои суғурта чунин ҷамъбаст гардидаанд. Аз рӯи шакли суғуртаи ихтиёри дар соли 2020 ба маблағи 17,2 млн. сомони пардохту ҷубронҳо амалӣ карда шудаанд, ки дар муқоиса ба соли қаблӣ ба андозаи 3,6 млн. сомони ё худ 26,5 фоиз зиёд мебошанд. Ҳиссаи ҷуброн ва пардохтҳо аз рӯи шакли суғуртаи ихтиёри дар ҳаҷми умумии пардохту ҷубронҳои суғуртави 90,5 фоизро ташкил намуд, ки нисбат ба соли 2019 1,5 банди фоизӣ афзудааст.

Аз рӯи шакли суғуртаи ҳатмии давлатӣ ва суғуртаи ҳатмӣ бошад, дар моҳҳои январ-декабри соли 2020 пардохт ва ҷубронҳои суғуртави мутаносибан 180,0 ҳазор сомони ва 1 634,8 ҳазор сомониро ташкил

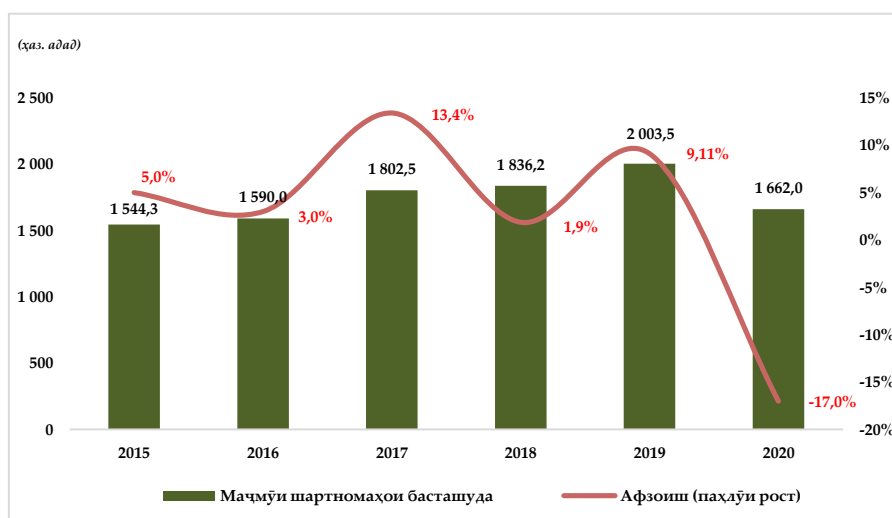
намуданд, ки дар муқоиса ба ҳамин давраи соли гузашта суғуртаи ҳатмии давлатӣ 43,1 фоиз ва суғуртаи ҳатмӣ бошад, 4,6 фоиз афзоиш ёфтааст.

Диаграммаи 9. Тағйирёбии пардохти (ҷуброни) суғуртавӣ аз рӯи шаклҳои суғурта дар солҳои 2019 ва 2020

Миқдори умумии шартномаҳои басташуда дар соли 2020 ба 1 662,0 ҳазор адад баробар шуд, ки дар муқоиса ба ҳамин давраи соли 2019 ба миқдори 341,5 ҳазор адад кам гардидааст. Вале, новобаста аз кам шудани шумораи шартномаҳои басташуда тамоили зиёдшавии воридоти мукофоти суғуртавӣ (ҳаққи суғуртавӣ) мушоҳида гардид. Ин омил аз он шаҳодат медиҳад, як қисми муайяни шартномаҳои суғуртавии дар давоми соли ҷорӣ басташуда ба маблағҳои суғуртавии нисбатан калон баста шудаанд.

Диаграммаи 10. Миқдори умумии шартномаҳои басташуда дар солҳои 2015-2020

Ғоидаи соғи ташкилотғои суғуртави дар соли 2020 ба 76,0 млн. сомони баробар шуд, ки дар қиёс ба соли 2019 ба маблағи 21,4 млн. сомони ё 39,2 ғоиз зиёд мебошад ва ин нишондод аз мавриди истиғодаи самаранок қарор гирифтани маблағҳои захираҳои суғуртавии ташкилотғои суғуртавии кишвар шаҳодат медиҳад.

Чуноне, ки таҷрибаи байналмилали собит менамояд, яке аз нишондиҳандаҳои муҳими иғодакунандаи самаранокӣ ва ҷолибнокии ғаъолияти ташкилотғои суғуртави ин меъёри даромаднокии онҳо мебошад. Нишондиҳандаи даромаднокии низоми суғуртаи ҷумғури аз рӯи дороиҳо (ROA) дар соли 2020 ба ҳисоби миёна 8,6 ғоизро ташкил дода, нишондиҳандаи даромаднокӣ аз рӯи сармоя (ROE) бошад, ба 20,9 ғоиз баробар гардид.

**Нишондиҳандаҳои асосии даромаднокии
низоми суғурта дар соли 2020**

